Skolinspektionen

Beslut

Datum 2026-11-17
Dnr SI 2026:8733
Sida **1 (14)**

Huvudman

Ljusnarsbergs kommun
kommun@ljusnarsberg.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Kyrkbacksskolan F-6 i Ljusnarsbergs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ljusnarsbergs kommun att senast **den 1 mars 2027** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande lärare, studiehandledning på modersmålet, frånvaro, särskilt stöd och arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Ljusnarsbergs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Ljusnarsbergs kommun ska vidta följande åtgärder

Lärare

1. Se till att undervisningen för elever med enskild undervisning samt undervisning i ämnena engelska och matematik i den särskilda undervisningsgruppen och tyska som modernt språk för årskurs 6 bedrivs under ledning av den eller de lärare som ansvarar för undervisningen. De personer som bedriver undervisningen ska vara anställda som lärare. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en förteckning över vilka lärare som bedriver och således ansvarar för undervisningen i samtliga ämnen och årskurser. Om huvudmannen bedömt att en undantagsregel varit tillämplig ska huvudmannen för varje lärare ange skälen till detta. Huvudmannen ska även inkomma med anställningsavtal för de eventuella personer som bedriver undervisning men inte är legitimerade lärare. (1 kap. 3 § och 2 kap. 15 § skollagen samt 5 kap. 2 § skolförordningen [2011:185])
2. Se till att undervisningen i så stor utsträckning som möjligt bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. Det gäller exempelvis ämnena svenska och matematik samt undervisningen i den särskilda undervisningsgruppen. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en förteckning över undervisande personal

på skolenheten där det framgår lärarnas legitimation och behörigheter, vilka ämnen och årskurser som lärarna bedriver undervisning i samt scheman för samtliga årskurser. Om någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga ska även lärarens erfarenhet och utbildning framgå. Huvudmannen ska även redogöra för skälen till att huvudmannen bedömt att en undantagsregel varit tillämplig för det fall en icke legitimerad och obehörig lärare bedriver undervisning. Huvudmannen ska redogöra för vilka ansträngningar som vidtagits för att undervisningen i så stor utsträckning som möjligt ska bedrivas av lärare som har legitimation och behörighet samt även inkomma med eventuella rekryteringsannonser som publicerats i externa kanaler. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen)

Studiehandledning på modersmålet

3. Se till att elever som bedömts vara i behov av studiehandledning på modersmålet ges sådan studiehandledning utifrån elevernas behov. Detta gäller exempelvis i språken bulgariska, kurdiska och farsi. Huvudmannen ska i samband med redovisning av vidtagna åtgärder inkomma med en sammanställning över behovet av studiehandledning på modersmål vid skolenheten. Sammanställningen ska visa hur många elever som har behov av studiehandledning på modersmålet, vilka språk det avser samt hur behovet tillgodoses. (5 kap. 4 § skolförordningen [2011:185])

Frånvaro

4. Se till att rektorn snarast anmäler till huvudmannen när en utredning om en elevs frånvaro har inletts. Rektorn ska för varje frånvaroutredning som inletts under perioden den 17 november 2026 till och med den 22 februari 2027 dokumentera när frånvaron anmälts till huvudmannen. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a och 22 §§ skollagen)

Särskilt stöd

5. Rektorn ska, för varje anmälan om eventuellt behov av särskilt stöd som inkommer eller som redan har inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats, se till att respektive elevs behov av särskilt stöd utreds. Rektorn ska dokumentera hur många utredningar som inletts under perioden den 17 november 2026 till och med den 22 februari 2027 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)
6. Se till att beslut om åtgärdsprogram och beslut om särskilda stödåtgärder, så som enskild undervisning eller särskild

undervisningsgrupp, utgår från ett utrett och konstaterat stödbehov och fattas i enlighet med författningarnas krav. Rektorn ska dokumentera vilket datum en utredning startats för de elever som har ett åtgärdsprogram utan att en utredning genomförts. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 och 9 §§ och 29 kap. 10 § skollagen)

7. Se till att rektorn om elever ges särskilda stödåtgärder, till exempel i form av anpassad studiegång, fattar beslut om detta. Vidare ska av varje utarbetat åtgärdsprogram elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Om det särskilda stödet ges i form av anpassad studiegång ska det framgå vilka avvikelser som görs från den timplan, de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Huvudmannen ska inkomma med samtliga beslut om anpassad studiegång, enskild undervisning och särskild undervisningsgrupp, samt tillhörande åtgärdsprogram för dessa elever, som fattats och utarbetats under perioden den 17 november 2026 till och med den 22 februari 2027. Dokumentationen ska ges in i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 och 11–12 §§ skollagen)

Arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling

8. Se till att rektorn följer upp elevernas upplevelse av trygghet, analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga samt utifrån analysen beslutar om åtgärder för att undanröja dessa hinder. Rektorn ska även ansvara för att kontinuerligt följa upp och se till att beslutade åtgärder genomförs av all personal. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en redogörelse för resultatet av uppföljningen, vilka hinder som enligt analysen finns för att eleverna ska vara trygga och beslutade åtgärder. (5 kap. 3 § skollagen)
9. Se till att planen mot kränkande behandling upprättas och följs upp. Planen ska innehålla en redogörelse över hur föregående års åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling har genomförts. Skolenhetens plan mot kränkande behandling för läsåret 2026/2027, med det innehåll som anges ovan, ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 8 § skollagen)

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till

Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2026:8733) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys inlett en tillsyn av Kyrkbacksskolan F-6 i Ljusnarsbergs kommun under hösten 2026.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Kyrkbacksskolan F-6 följer gällande bestämmelser om lärare, studiehandledning på modersmålet, frånvaro, särskilt stöd och arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 6 och 7 oktober 2026. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat åtgärdsprogram och skolenhetens plan mot kränkande behandling. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Undervisning bedrivs under ledning av lärare

Av dokumentstudier och intervjuer med lärare och rektorn framgår att två elever ges enskild undervisning i enlighet med elevernas åtgärdsprogram. Vidare framgår att undervisningen för dessa elever bedrivs av två så kallade elevassistenter som saknar lärarlegitimation och anställning som lärare. Enligt lärarna och rektorn är det en legitimerad och behörig lärare som planerar undervisningen. Sedan är det assistenterna som bedriver undervisningen enskilt för eleverna utan att läraren träffar eleverna under lektionerna.

Av dokumentstudier och intervjuer med lärare och rektorn framgår vidare att det finns ytterligare tre personer som bedriver undervisning och som saknar anställning som lärare. Det gäller undervisning i ämnena engelska och matematik i den särskilda undervisningsgruppen samt tyska i årskurs 6. I undervisningen i engelska och matematik i den särskilda undervisningsgruppen får personalen uppgifter från ordinarie lärare men bedriver undervisningen utan att läraren är närvarande.

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

Av skolans lärarförteckning över undervisande personal framgår att två av skolenhetens 30 lärare saknar lärarlegitimation samt att 20 av 28 legitimerade lärare helt eller delvis saknar behörighet för den undervisning som de bedriver. Det berör undervisning i samtliga årskurser och exempelvis ämnena svenska som andraspråk, matematik och naturorienterande ämnen.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att de inför årets tjänstefördelning har gjort förändringar jämfört med tidigare läsår för att undervisningen i större utsträckning ska bedrivas av lärare som är legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. Dock framgår av intervjun med rektorn att ytterligare förändringar är möjliga så att undervisningen i matematik och svenska i årskurs 4 respektive naturorienterande ämnen och teknik i årskurs 6 bedrivs av lärare som är behöriga för undervisningen. Av intervju med rektorn framgår även att arbetet med att öka andelen behörig undervisning endast gällt undervisningen i de ordinarie klasserna och rektorn har inte sett över undervisningen i den särskilda undervisningsgruppen utifrån behörighet. I den särskilda undervisningsgruppen går elever från samtliga årskurser och där undervisar huvudsakligen en lärare som är legitimerad och behörig i vissa ämnen och årskurser men som saknar behörighet i ämnena svenska för årskurs 3–6 och de samhällsorienterande ämnena för årskurs 3–6, samt en förskollärare som helt saknar behörighet för undervisningen. Utöver det finns det andra personer som genomför undervisning i enstaka ämnen, i vissa fall med legitimation och behörighet, i andra fall utan.

Av intervju med rektorn framgår att det genomförts rekryteringsförsök för att anställa behöriga och legitimerade lärare i ämnena tyska och musik genom annonsering i externa kanaler, senast inför läsåret 2026/2027. Enligt rektorn har det inte förts diskussioner eller insatser på skolan om möjligheten för lärare som saknar lärarlegitimation och behörighet att läsa behörighetsgrundande utbildning för att erhålla lärarlegitimation och behörighet, eller för lärare med legitimation att läsa behörighetsgrundande utbildning för att bli behörig i ytterligare ämnen eller årskurser.

Rektorn bedömer att de lärare som saknar lärarlegitimation och/eller behörighet är lämpliga att bedriva undervisning.

Rättslig reglering

Av skollagen definieras undervisning som processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

Av skollagen framgår även att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar. (2 kap. 10 § skollagen)

Enligt skollagen ansvarar en legitimerad lärare för den undervisning som han eller hon bedriver och endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom huvudmannens organisation eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan lärare får som huvudregel bedriva undervisning under högst ett år i sänder och om en sådan lärare ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader ska huvudmannen först fatta beslut om detta. Som huvudregel får endast den som har legitimation anställas som lärare inom skolväsendet utan tidsbegränsning. (2 kap. 13, 15 och 18–21 §§ skollagen)

Av skolförordningen framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett aktivt och kontinuerligt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att undervisning är ett snävare begrepp än utbildning och avser de målstyrda processer som syftar till att eleverna både ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I definitionen av undervisningsbegreppet ligger också att lärandeprocessen sker under ledning av lärare. Med detta menas inte att dessa måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras. (prop. 2009/10:165, s. 633)

Skolinspektionens bedömning

Undervisning bedrivs under ledning av lärare

Skolinspektionen bedömer att undervisningen för elever som ges särskilt stöd i form av enskild undervisning samt viss undervisning i den särskilda undervisningsgruppen inte bedrivs under ledning av lärare i skollagens mening och därför inte lever upp till författningarnas krav. Visserligen planeras undervisningen av lärare i respektive ämne men undervisningen bedrivs av assistenter och läraren träffar inte eleven under de enskilda lektionerna. Undervisningen är följaktligen inte lärarledd. Vidare framgår att undervisningen i tyska i årskurs 6 bedrivs av en person som saknar anställning som lärare, vilket också är en brist. Att lärare planerar undervisningen men sedan inte genomför undervisningen, och att undervisningen sedan bedrivs av annan personal som inte är lärare, är enligt Skolinspektionen inte förenligt med att undervisningen är lärarledd. Den lärare som faktiskt bedriver undervisningen är också ansvarig för undervisningen.

Den som är lärare enligt skollagens definition och som har rätt att bedriva undervisning är den som är anställd som lärare i verksamheten.

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete att i så stor utsträckning som möjligt ge eleverna på skolan en undervisning som bedrivs av legitimerade och behöriga lärare. Av utredningen framgår att undervisningen i flera årskurser i bland annat ämnena svenska som andraspråk, matematik och naturorienterande ämnen bedrivs av lärare som saknar lärarlegitimation och behörighet. Vidare framgår av utredningen att rektorn inte har gjort ansträngningar för att öka andelen behörig undervisning genom behörighetsgrundande utbildning, vare sig genom att legitimerade lärare utökar sin behörighet till ytterligare ämnen och/eller årskurser, eller genom att icke legitimerade lärare utbildar sig för att få legitimation och behörighet som lärare. Rektorn har annonserat i externa kanaler för lärare i ämnena musik och tyska, men inte för undervisningen i den särskilda undervisningsgruppen som bedrivs av personer som inte är anställda som lärare, eller för undervisning i exempelvis svenska som andraspråk, matematik och naturorienterande ämnen som bedrivs av legitimerade lärare men som saknar behörighet för undervisningen.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen dokumentation samt av intervju med rektorn framgår att det finns 16 elever på skolenheten som bedöms vara i behov av studiehandledning på modersmålet. Vidare framgår att 15 av dessa elever

inte ges studiehandledning på modersmålet. Det gäller bland annat i språken bulgariska, kurdiska och farsi. Enligt rektorn har hen inte vidtagit några ansträngningar för att tillgodose elevernas behov av studiehandling på modersmålet sedan hen tillträdde som rektorn läsåret 2025/26. Anledningen till det är enligt rektorn att hen bedömt att det ska vara en grupp om flera elever med samma modersmål för att det ska vara ett krav att behovet ska tillgodoses.

Av intervju med lärare framgår att det är en stor utmaning för vissa elever, som är i behov av studiehandledning på modersmålet men som inte ges det, framför allt i exempelvis naturorienterande ämnen där det är svåra begrepp och därmed svårt för elever med behov av studiehandledning på modersmålet att ta del av undervisningen.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl. Studiehandledning får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan. (5 kap. 4 § skolförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med studiehandledning på modersmålet. Utredningen visar att det finns elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet men som inte ges det, bland annat i språken bulgariska, kurdiska och farsi.

Studiehandledning på modersmålet är en rättighet för en elev som behöver det. För den enskilda eleven kan studiehandledning på modersmålet göra det möjligt för eleven att nå betygskriterier eller kriterier för bedömning som minst ska uppnås i ett eller flera ämnen även om eleven inte klarar att följa undervisningen på svenska. Att alla elever i behov av studiehandledning på modersmålet inte erbjuds detta innebär att alla elever inte ges samma möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, elevhälsans personal och rektorn framgår att skolenheten har ett systematiskt arbete med att följa upp elevernas frånvaro. En gång per månad stämmer lärarna av elevernas frånvaro. För alla elever med en frånvaro över 15 procent tar läraren kontakt med elevens vårdnadshavare. Efter det fyller de i en blankett där de beskriver ärendet och anger eventuell känd orsak till frånvaron samt om en utredning är obehövlig. Denna blankett skickas till det så kallade skolsociala teamet och för samtliga elever där det inte är obehövligt startar en utredning. Enligt lärarna reagerar de vid upprepad frånvaro, exempelvis elever som ofta kommer sent, även i de fall den totala frånvaron inte överstiger 15 procent och skickar in en blankett även då. Utifrån utredningen beslutas och genomförs åtgärder för att komma till rätta med elevens frånvaro, exempelvis kring samverkan med elevernas vårdnadshavare. Vidare framgår av intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsan att utredningen genomförs i samråd med eleven, elevens vårdnadshavare och elevhälsan. Av intervju med rektorn samt av dokumentation som Skolinspektionen tagit del av inför utredningen framgår dock att rektorn inte ser till att en elevs frånvaro anmäls till huvudmannen när en utredning om elevens frånvaro inletts. Av intervjuer med lärare, elevhälsans personal och rektorn framgår att minst sju nuvarande elever på skolenheten har utretts för upprepad eller längre frånvaro, och enligt rektorn har dessa inte anmälts till huvudmannen.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (7 kap. 19 a § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att arbetet kring att upptäcka och agera tidigt för att motverka frånvaro hos elever är en av de mest grundläggande åtgärderna som skolan och samhället kan vidta för att fånga upp elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och gå miste om den utbildning som de har rätt till. Det är vidare av vikt att huvudmannen får kännedom om omfattningen av upprepad eller längre frånvaro utifrån sitt ansvar. Det finns skäl för en rektor att snarast informera sin huvudman när en utredning om en elevs upprepade eller längre frånvaro har inletts för att

huvudmannen ska kunna agera därefter. Detta moment är inte avsett att vara betungande. Det räcker med att till exempel skicka ett mejl till huvudmannen om att en utredning har inletts. (Prop. 2017/18:182 s. 56 samt s. 61–63)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att rektorn snarast ska se till att anmäla en elevs frånvaro till huvudmannen när en utredning om en elevs frånvaro har inletts. Utredningen visar att rektorn inte anmäler elevers frånvaro till huvudmannen när en frånvaroutredning inletts. Att rektorn inte alltid anmäler elevers frånvaro till huvudmannen medför att huvudmannen inte får kännedom om elevernas frånvaro vilket leder till svårigheter för huvudmannen att fullfölja sina skyldigheter utifrån sitt ansvar. Däremot visar utredningen att skolenheten följer författningarnas krav vad gäller utredning av elevers upprepade eller längre frånvaro.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elevhälsan och rektorn framgår att det finns elever som har anmälts till rektorn men där elevens eventuella behov av särskilt stöd inte har utretts. Både elevhälsans personal och rektorn uppger att det förekommer att en anmälan resulterar i att specialpedagog observerar och stöttar läraren kring extra anpassningar och hur undervisningen bedrivs. Enligt rektorn gör specialpedagogen efter det en bedömning av om det är relevant att starta en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Det förekommer att rektorn beslutar att läraren får arbeta vidare med extra anpassningar i stället för att det startas en utredning om särskilt stöd. Det beror enligt rektorn på att det finns väldigt många ärenden hos elevhälsan och att det därför är viktigt att helt uttömma alternativen innan de eventuellt går vidare med en utredning av elevens behov av särskilt stöd.

Vidare framgår av intervjuer med elevhälsans personal och rektorn att det finns två elever med åtgärdsprogram där elevernas eventuella behov av särskilt stöd inte har utretts. I stället har de utgått från utredningar av elevens behov från tidigare skolor som eleverna har gått på. I dessa fall har även beslut om enskild undervisning respektive särskild undervisningsgrupp fattats. Enligt rektorn och elevhälsan har de gjort bedömningen att den tidigare utredningen utgör tillräckligt underlag för att fatta beslut om åtgärdsprogram samt beslut om enskild undervisning respektive särskild undervisningsgrupp direkt.

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att det finns en elev på skolan som endast deltar i begränsad del av undervisningen men som inte har beslut om anpassad studiegång. Av åtgärdsprogrammet

framgår att eleven har en plan där eleven deltar i undervisningen i begränsad tid varje vecka, men det framgår inte av åtgärdsprogrammet vilka ämnen som avgränsas bort eller i vilken omfattning ämnena avgränsas.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår bland annat att rektorn, när en anmälan inkommit om att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. (3 kap. 7 § skollagen)

Av skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. (3 kap. 12 § skollagen)

Av skollagen framgår att beslut av en rektor får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om bland annat anpassad studiegång. (28 kap. 16 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att i ärenden enligt skollagen som avser myndighetsutövning mot någon enskild ska vissa bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900) tillämpas, däribland bestämmelser om dokumentation och motivering av beslut samt om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till. (29 kap. 10 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med att utreda elevers eventuella behov av särskilt stöd. Utredningen visar att rektorn inte alltid startar en utredning när en lärare anmält att eleven, trots extra anpassningar, befaras inte kommer att inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Dessutom har de på skolenheten i två fall fattat beslut om åtgärdsprogram och beslut om enskild undervisning respektive särskild undervisningsgrupp, utan att elevens behov av särskilt stöd utretts. Besluten har enbart baserats på utredningar från elevernas tidigare skolor.

Sådant material kan visserligen utgöra underlag i skolans utredning, men behovet av särskilt stöd behöver bedömas, och stödet i förekommande fall utformas, utifrån elevens situation i den aktuella skolmiljön och utifrån vid utredningstillfället rådande förutsättningar, oavsett tidigare omständigheter.

Skolinspektionen bedömer vidare att det finns brister i skolenhetens arbete avseende beslut om anpassad studiegång. Tillsynen visar att det förekommer att en elev har anpassad studiegång utan att rektorn har fattat beslut om detta. Om beslut om anpassad studiegång inte utformas i enlighet med författningarna finns det en risk att elever och vårdnadshavare inte har kännedom om innebörden av besluten och dess konsekvenser. Därmed förtas elever och vårdnadshavare möjligheten att invända mot dessa och att överklaga besluten.

Arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsan framkommer att elevernas upplevelser av trygghet följs upp genom enkäter två gånger per läsår. Tryggheten tas även upp på klassråd, i arbetslagsmöten och i det så kallade skolsociala teamet. Rektorn uppger att de senaste enkätresultaten visar att graden av trygghet sjunkit för eleverna men att orsakerna till detta inte analyserats djupgående. Enligt lärarna genomförs viss analys av resultaten i arbetslagen och vissa insatser sätts in utifrån resultatet, exempelvis kopplat till otrygga platser på skolgården, men enligt rektorn görs inte en heltäckande analys av vad enkätresultaten beror på eller vilka insatser som utifrån resultaten är bäst lämpade för att öka tryggheten på skolan.

Resultaten från Skolenkäten från våren 2026 visar att elever i dåvarande årskurs 5 svarat lågt på frågor om trygghet, men enligt rektorn har inte heller dessa resultat analyserats.

De åtgärder som beskrivs i föregående läsårs plan mot kränkande behandling har enligt rektorn, lärare och elevhälsan inte följts upp. Enligt rektorn har hen inte säkerställt att insatserna genomförts eller analyserat om de gett önskad effekt. Rektorn har inte heller ett systematiskt arbete med att följa upp att gemensamma rutiner och förhållningssätt följs av personalen. Rektorn och lärare uppger att arbetet med trygghet främst sker när problem uppstår och att det inte bedrivs något systematiskt arbete med att analysera och förebygga hinder för trygghet. Av intervju med rektorn, lärare och elevhälsan framkommer att skolan har genomfört åtgärder när behov uppmärksammats i det löpande arbetet, bland annat kopplat till vissa klasser och årskurser där det funnits utmaningar. Enligt lärarna har åtgärderna haft viss effekt. Enligt rektorn och lärare följs dessa åtgärder

upp, men tryggheten i grupper där det inte identifierats några akuta utmaningar följs inte upp löpande.

Vidare framgår av dokumentstudier samt intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn att det inte finns någon plan mot kränkande behandling för läsåret 2026/2027, trots att det vid Skolinspektionens besök gått ungefär sex veckor av höstterminen. Enligt rektorn planeras den vara färdigställd ett par veckor efter Skolinspektionens besök. Vidare saknar skolans plan mot kränkande behandling från läsåret 2025/2026 en redogörelse för hur de planerade åtgärderna från föregående läsår har genomförts. Rektorn uppger att planen mot kränkande behandling hittills inte varit ett levande dokument och att hen har noterat att det finns personal som saknar kunskap kring kränkande behandling och som inte känner till vad som står i skolans plan.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet. Det ska på skolenheten bedrivas både ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och ett arbete för att upprätthålla tryggheten. Huvudmannen ska säkerställa att arbetet bedrivs och rektorn ska ansvara för arbetet. (5 kap. 3 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. (6 kap. 6–8 §§ skollagen)

Av förarbeten till skollagen framgår att ett förebyggande arbete innebär att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero, och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs. (prop. 2025/26:193 s. 36)

Av förarbeten till skollagen framgår även att rektorn i sitt ansvar att bedriva ett såväl förebyggande och upprätthållande arbete för trygghet ska leda arbetet för trygghet och skapa förutsättningar för personalen att genomföra det arbete och de åtgärder som krävs. Ansvaret förutsätter att rektorn utifrån en nulägesanalys bedriver ett operativt arbete för trygghet. Vidare framgår att rektorns ansvar för att upprätthålla tryggheten på skolenheten förutsätter att rektorn försäkrar sig om att skolans gemensamma regler efterlevs. (prop. 2025/26:193 s. 151)

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att huvudmannen ska se till att den personal som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling och att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har

nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. (prop. 2021/22:160 s. 229)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans förebyggande och upprätthållande arbete för att skapa trygghet. Tillsynen visar att det saknas ett aktivt arbete med att löpande följa upp elevernas trygghet i samtliga grupper samt att säkerställa att gemensamma rutiner och riktlinjer följs av personalen. Det saknas även ett systematiskt arbete med att följa upp att de trygghetsskapande åtgärder som genomförts har gett önskad effekt. Detta är en brist.

Vidare saknas även en aktuell plan mot kränkande behandling för läsåret 2026/2027, vilket är en brist. I planen mot kränkande behandling för läsåret 2025/2026 saknas en redogörelse av hur de planerade åtgärderna för föregående läsår genomförts, vilket också är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Ljusnarsbergs kommuns verksamhet vid Kyrkbacksskolan F-6 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller lärare, studiehandledning på modersmålet, frånvaro, särskilt stöd och arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling. Det finns därför skäl att förelägga Ljusnarsbergs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

X Anna Åhman Lundberg

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Åhman Lundberg

X Maja Beckman

Föredragande
Signerat av: Maja Beckman